

Pozdravy z minulosti: malebné roubenky uprostřed drsných Jizerek

15. 11. 2021 16:25

Pozdravy z minulosti: malebné roubenky uprostřed drsných Jizerek

Jizerské hory. Drsný kraj plný půvabných roubených stavení, rozházených od údolí vysoko do strání až po okraje horských lesů. Připomínají těžký život lidí, kteří tu dříve žili a nacházeli obživu v nepříliš úrodném kraji. Staré roubené domy nenávratně mizí a s nimi i jejich duše vepsaná do zbrázděných trámů, prohnutých krovů a ošlapaných zápraží. Stále se ale ještě dá těšit z těch, které zbývají, zastavit se u nich a pokusit se jim porozumět.

„Mnoho těchto roubených chalup zachránili již hluboko v předrevolučních dobách chalupáři. Cena, za kterou bylo možné takovou chalupu v první polovině minulého století pořídit, představovala několik tisíc korun. Z dnešního pohledu je to až úsměvné. Řada jich zanikla, ale právě chalupáři to velmi často byli, kdo těm zachráněným vdechl nový život,“ uvedla Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

Roubené horské chalupy jsou typické pro jižní a východní svahy Jizerských hor. Obce tu vznikaly v drsných horských podmínkách postupně od 14. století, ale k největšímu rozmachu došlo za třicetileté války, kdy toto území získal jako generál Valdštejnových vojsk hrabě Mikuláš Desfours a jeho rod postupně během 17. století kolonizoval dosud neosídlenou část Jizerských hor.

Starých chaloupek se stále ještě nalézá v každé obci alespoň několik, nejvíce se jich zachovalo v Pekle v Josefově Dole, Karlově, Horním Maxově, Horních Lučanech, Mariánské Hoře, Polubném, Příchovicích, Rejdicích a Pasekách nad Jizerou. Opravdovým klenotem je Jizerka, vesnická památková rezervace v samém srdci hor pod vzhledným Bukovcem.

Nejstarší dřevěné chalupy v Jizerských horách mohou být staré až tři sta let. Lidé si je tehdy stavěli sami, bez architektů a stavebních firem. Při stavbě vycházeli z toho, co znali, i ze snahy

přizpůsobit svůj domov tvrdým horským podmínkám. Domy mají tři hlavní části: první je roubená místnost, ve které bylo nejvíce tepla a kde se bydlelo. Druhou je kamenná síň s černou kuchyní a poslední kamenné hospodářské prostory pro hospodářská zvířata. Téměř tisíc let takto vypadal vzor pro všechny, kteří si vlastníma rukama stavěli domov. Někdy se podle místní situace chalupa prodloužila ještě o dřevěnou stodolu.

V horách žili chudí lidé. Své domy museli budovat tak, aby dokázaly odolat dlouhé zimě, při které domy na několik měsíců zapadaly sněhem. Na jaře či na podzim se z nebe valí prudké deště a fičí silné větry. Na některých místech padá v zimě teplota ke třiceti stupňům pod nulou. Sníh se drží až šest měsíců a domy občas zapadaly až po okna prvního patra. Jak v takových podmínkách přežít?

Lidé z hor stavěli své domovy jednoduše a účelně. Pro balkónky a složitosti nebylo místo, prudkým větrům nejlépe odolávaly domy s co nejjednodušším tvarem. Nikoho tehdy nenapadlo stavět ploché střechy, na kterých by se sníh hromadil a nesjížděl dolů. Vchod zpřístupňovala široká rampa zápraží, vikýřem ve střeše se házelo seno do podkroví. Přesto i tehdy usilovali lidé o víc: zdobili okna, skládali štíty, vyřezávali detaily, aby jejich domy byly nejenom účelné, ale i krásné. Z původních dřevěných chalup Jizerských hor tak je možno číst nejenom touhu po přežití, ale i po krásném domově, na který by jeho majitelé mohli být hrdí.